

Savner store formuer HD

Oslo (NTB — Per Kollstad): Det er store mørke felt i kunnskapen om hva som skjedde med de beslaglagte jødeformuene i Norge. — De beslaglagte jødiske verdiene kan beløpe seg til en halv milliard kroner, sier historikeren Bjarte Bruland til Aftenposten.

Bruland har skrevet hovedoppgave om hva som skjedde med de norske jødene under krigen, og bistår Det mosaiske trossamfund i kartleggingen av beslaglagte verdier. Etter krigen ble det det klart at bankinnskudd på 8,8 millioner kroner var blitt beslaglagt. I 1945 var det imidlertid ikke dekning for hele dette beløpet, og det som fantes av overlevende ble tilbudt «68 prosent dividende» av det beslaglagte beløp. Bruland antar at jødiske næringsdrivende har fått tilbake under 10 prosent av forretningens verdi, skriver Aftenposten.

Verdenskongress

Den jødiske verdenskongress, WJC, hevder at Norge har latt være å gi tilbake millionverdier som ble konfiskert fra norske jøder under okkupasjonen. I oktober 1942 vedtok Quisling-regjeringen en lov som førte til at eiendommene til mer enn 1.000 norske jødiske familier ble konfiskert. Noen uker senere ble norske jøder som ikke kom seg unna, sendt til dødsleire.

En gjennomgang av norsk arkiver viser at norske nazister, men også andre nordmenn, sikret seg de jødiske verdiene. WJC hevder at norske myndigheter fortsatt kontrollerer deler av dette, samt bankkontoer med tildels store pengebeløp.

En rapport hvor dette går fram skal legges fram på en kongress i Jerusalem 22. januar. Kongressen markerer startskuddet for en kampanje hvor målet er å få kompensasjon for beslaglagt jødisk eiendom i vest-europeiske land under krigen.

To teorier

Ifølge historieprofessor Magne Skodvin er to teorier blitt lansert som svar på spørsmålet om hvor de jødiske formuene tok veien. Den ene hevder at det norske okkupasjonsstyret tok vare på de jødiske verdiene for å kunne levere dem tilbake hvis de norske jødene vendte tilbake fra fangenskap. Den andre teorien slår fast at store deler av de konfiskerte eiendommene forsvant i løpet av krigsåra.

Skodvin mener den sistnevnte

er i overensstemmelse med det faktiske, noe som er i tråd med rapporten til Den jødiske verdenskongress. Deler av de beslaglagte formuene ble blant annet utdelt til ulike norske nasjonalsosialistiske organisasjoner.

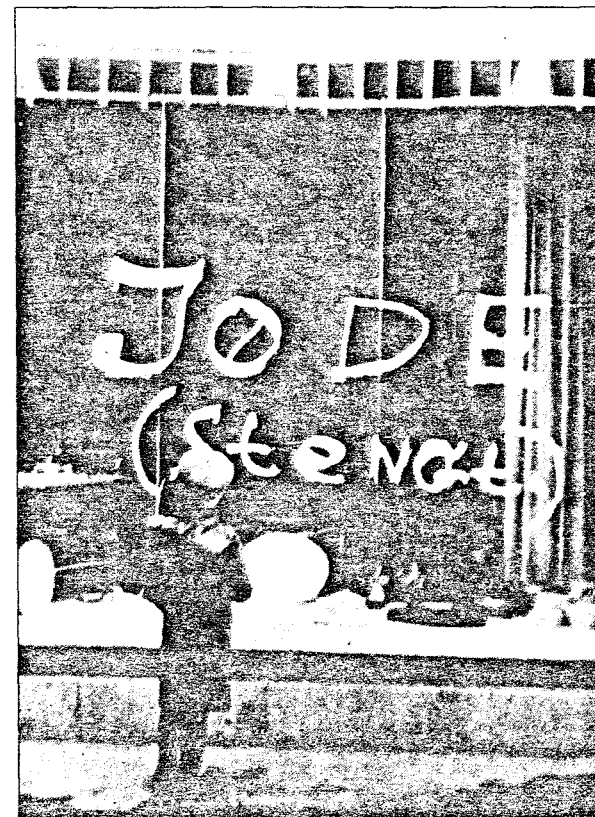
Grov antisemittisme

— Saken viser hvor grov den norske nasjonalsosialistiske antisemittismen var, sier Skodvin til NTB.

Midlene som ble samlet inn de første månedene etter 1945 ble overført fra Tilbakeførselskontoret til Krigsskadetrygden. Jøder og andre som fikk inndratt sine formuer under krigen kunne henvende seg til dette fondet med sine krav.

— Hva er årsaken til at store deler av de beslaglagte jødiske formuene ikke ble overført tilbake til de rettmessige eierne?

— Store deler av verdiene var borte. Malerier, smykker og andre verdigjenstander var forsvunnet, og det var vanskelig å spore dem opp. Tilbakeførselskontoret jobbet under svært vanskelige forhold, da arkivene etter NS-styret var kaotiske. I åra etter krigen var mange nordmenn, av både norsk og jødisk opprinnelse, på leting i antikvariater, auksjonsforretninger og private hus, sier Magne Skodvin.



ALT BLE KONFISKERT: Quisling-regimet vedtok i oktober 1942 en lov som konfiskerte all jødisk eiendom i Norge. Spørsmålet er hvor de beslaglagte midlene tok veien. Den jødiske Verdenskongressen hevder mange nordmenn, også ikke-nazister, forsynte seg av verdiene. (NTB-arkivfoto)

109555
M4